

УДК 519.87

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ КУЛЬТУРИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ МІЖ СУБ'ЄКТАМИ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА УСПІШНІСТЬ АКАДЕМІЧНОЇ ГРУПИ

Короткова Д.О., студентка, Korotkova.D.O@nmu.one, НТУ «ДП»
Коряшкіна Л.С., к. ф.-м. н., доцент, koriashkina.l.s@nmu.one, НТУ «ДП»

В даній роботі запропонована методика розрахунку ризику погіршення успішності студентів і відрахування їх з причин академічних заборгованостей протягом навчального процесу за інформацією про їх психологічні портрети, початкові рівні відповідальності, самоорганізованості, мотивації до навчання, динаміку і тісноту взаємозв'язків між студентами, куратором та адміністрацією (деканатом) навчального закладу. Всі вихідні дані передбачається отримувати за результатами вступної кампанії, психологічного та соціометричного анкетування на різних етапах становлення і формування міжособових стосунків в групі.

Соціометрія дозволяє вимірювати міжособові стосунки в групі і простежувати їх динаміку, вивчати особистість як елемент групи. Як вважав Дж. Морено, сукупність міжособових стосунків в групі складає ту первинну соціально-психологічну структуру, характеристики якої суттєво визначають не лише цілісні характеристики групи, але й душевний стан кожного її члена. За допомогою соціометрії можна вивчати типологію соціальної поведінки людей в умовах групової діяльності, робити висновки про соціально-психологічну сумісність членів конкретних груп, психологічну атмосферу всередині групи [1].

Соціометричне опитування шляхом анкетування дозволяє скласти уявлення про лідерів, стосунки та довірчі відносини між членами досліджуваної групи (найчастіше для спільної діяльності в проєктивній ситуації) [2]. Соціометричне опитування істотно відрізняється від інших видів соціологічного опитування за характером вихідних даних, способами їхнього представлення, процедурою опитування та методах аналізу зібраної інформації. На відміну від інших видів опитування результатом виміру тут є не характеристика респондента (тобто значення ознаки, вимірюної в тому чи іншому типі шкали), а взаємини між респондентами [3].

Розвиток соціометричних методів здійснюється насамперед шляхом уточнення інтерпретації результатів, отримуваних з їхньою допомогою. Створюються різні модифікації процедури збору даних, що дозволяють розширити клас досліджуваних відносин. Зокрема, нові методи дозволяють вивчати не лише емоційні міжособові відносини, а й інші відносини між

членами групи, а способи отримання інформації включають всі основні способи збору даних, що використовуються в соціології (опитування, спостереження, аналіз документів) [3].

Припустимо, на різних етапах формування взаємозв'язків у певній групі проведені анкетування, аналіз результатів яких дозволив оцінити (в певній шкалі) рівень відповідальності, самоорганізованості, мотивації студентів, взаємозв'язків між ними, авторитету куратора та адміністрації навчального закладу. Усі зібрані дані систематизовані в табл. 1. Тут C_1, \dots, C_N – студенти академічної групи, q_N – коефіцієнт рівня відповідальності, самоорганізованості, мотивації за відсутності впливу, R_n – ризик погіршення якості освіти для n -го студента, a_{ij} – умовна величина, яка відображає вплив i -го студента на заохочуваність до навчання j -го студента (певний коефіцієнт тісноти зв'язку між учасниками навчального процесу), d_N – міра впливу адміністрації на заохочення до навчання, k_N – міра впливу авторитету куратора на вмотивованість до навчання.

Таблиця 1 – Представлення про «культуру» взаємозв'язків між учасниками навчального процесу

Показник		Студенти академічної групи							
		C_1	C_2	C_3	C_4	C_5	...	C_N	
Порядковий номер студента		1	2	3	4	5	...	N	
Коефіцієнт рівня відповідальності, самоорганізованості, мотивації за відсутності впливу зовні		q_1	q_2	q_3	q_4	q_5	...	q_N	
Міра впливу адміністрації на заохочення до навчання		d_1	d_2	d_3	d_4	d_5	...	d_N	
Міра впливу авторитету куратора на вмотивованість до навчання		k_1	k_2	k_3	k_4	k_5	...	k_N	
C_1	Початковий ризик погіршення якості освіти студентів та їх відрахування з причин академічної заборгованості	R_1	0	a_{12}	a_{13}	a_{14}	a_{15}	...	a_{1N}
C_2		R_2	a_{21}	0	a_{23}	a_{24}	a_{25}	...	a_{2N}
C_3		R_3	a_{31}	a_{32}	0	a_{34}	a_{35}	...	a_{3N}
C_4		R_4	a_{41}	a_{42}	a_{43}	0	a_{45}	...	a_{4N}
C_5		R_5	a_{51}	a_{52}	a_{53}	a_{54}	0	...	a_{5N}
...	
C_N		R_N	a_{Nj}	a_{Nj}	a_{Nj}	a_{Nj}	a_{Nj}	...	0

Складемо чотири моделі культури взаємозв'язків між суб'єктами навчального процесу (байдужість, реагування, залежність, взаємозалежність), які оцінюють ризик погіршення якості навчання і відрахування студентів з причин академічної заборгованості з урахуванням впливу адміністрації, куратора й студентів один на одного. Обов'язкове

формування системного підходу щодо рівня комунікації та культури спілкування, виходячи з таких складових: ставлення адміністрації до підтримання взаємозв'язків та співпраці із студентами, куратора до з'ясування проблем студентів, надання їм можливої допомоги, контролю за навчальним процесом й впливу студентів один на одного й надання взаємодопомоги у вирішенні різного роду питань.

Перша модель (рис. 1, а) – байдужість до питань комунікації. Група тільки сформована, зв'язки існують лише між тими студентами, які були знайомі раніше. Студенти починають знайомитися, знаходити однодумців за спільними інтересами, обговорюють нові предмети. Навчання тільки починається, існує значне завантаження адміністрації через неточність та плутанину з предметами й викладачами, значну кількість організаційних питань. У кураторів груп на початку навчання стоїть багато питань щодо навантаження, змін у розкладі, вирішення справ, пов'язаних з науковою діяльністю. Тому спілкування та співпраця студентів здійснюється на основі інстинктів та спроб вирішити проблеми поки що тільки своїми силами.

Друга модель (рис. 1, б) – реагування. Вона характеризується періодом швидкого налагодження зв'язків між студентами-одногрупниками, вони разом відвідують заняття, діляться думками, надають взаємодопомогу, деякі з них впливають (з приводу освіти) на інших, не завжди цей вплив є позитивним. Куратор групи починає втручатися до освітнього процесу. Він з'ясовує проблеми студентів, надає їм можливу допомогу, здійснює контроль за навчальним процесом. На цьому етапі студенти ще не дуже активно налагоджують діалог з куратором, вони тільки налаштовують спілкування, проблеми, що виникають, поки намагаються вирішити своїми силами або за допомогою одногрупників.

Третя модель (рис. 1, в) – залежність. Період стабілізації відношень з куратором. Він отримує зворотній зв'язок (але можливо не від всіх студентів), з'ясовує стан їх дисципліни та навчання, допомагає у виробленні позитивних ціннісних орієнтацій у студентів, спрямованих на здобуття знань, підвищення свого загального культурного рівня. Разом із куратором до освітнього процесу долучається адміністрація навчального закладу, зазвичай вона комунікує з тими студентами, які ведуть активне університетське життя, мають гарні результати в навчанні, а також з тими, у яких з'являються проблеми або заборгованості.

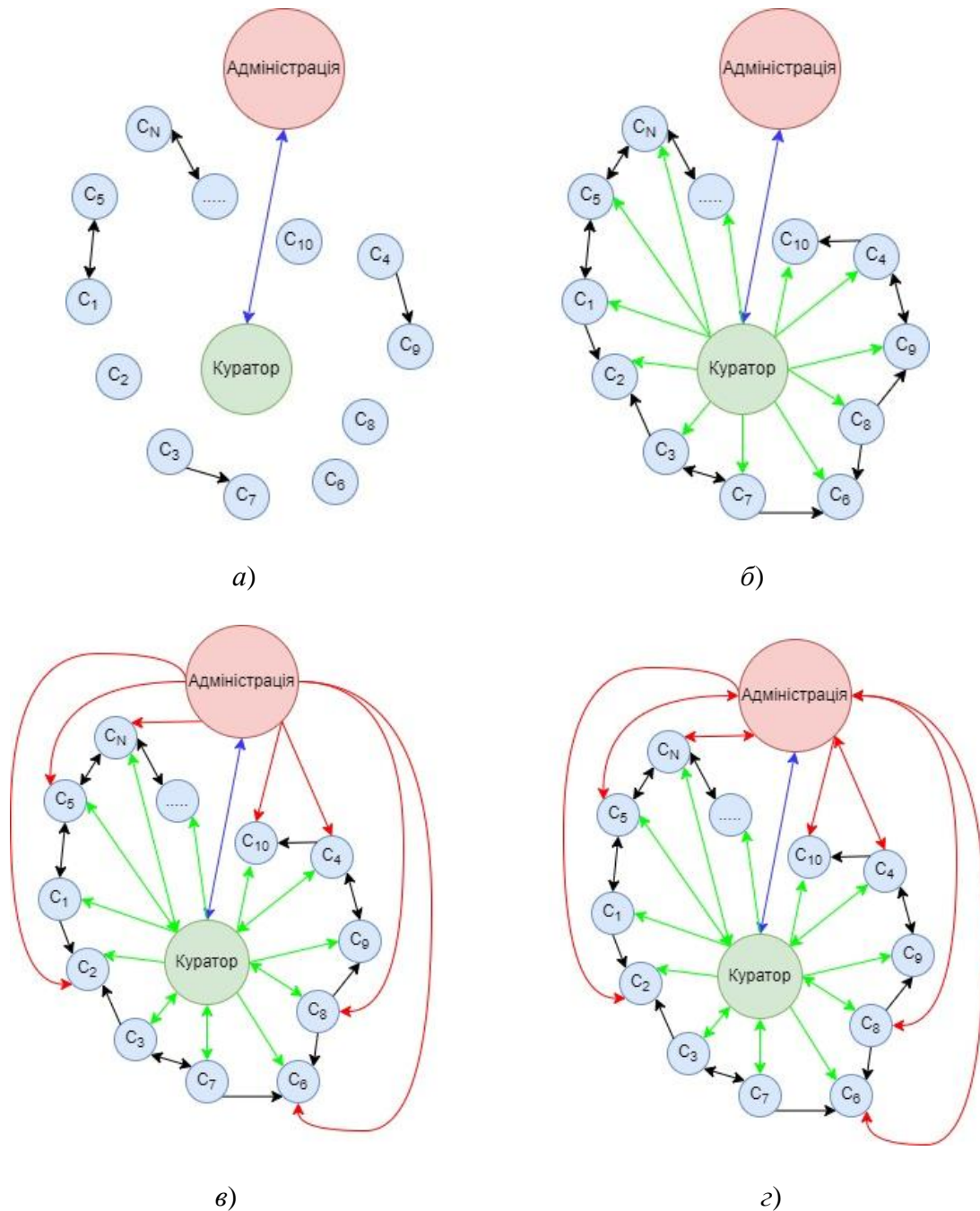

Рисунок 1 – Моделі взаємозв'язків між суб'єктами навчального процесу (а – перша, б – друга, в – третя, г – четверта моделі)

Четверта модель (рис. 1, г) – взаємозалежність. На даній стадії організація навчального процесу набуває ще більше обертів. Формується цілісність академічної групи, студенти схильні до взаємодопомоги, куратор сприяє забезпеченню умов для засвоєння студентами рівня та обсягу освіти, в свою чергу адміністрація контролює вчасність закриття відомостей, попереджає студентів про вчасну здачу завдань та іспитів з дисциплін, щоб не допустити відрахування студентів. Всі разом працюють як одна команда,

підтримуючи, вмотивовуючи один одного до подальшого руху та отримання знань.

В роботі запропонована методика оцінювання ризику погіршення якості навчання і відрахування студентів з причин академічної заборгованості з урахуванням тісноти і характеру взаємозв'язків між учасниками навчального процесу.

Висновки. У результаті проведеного дослідження підтверджено зі збільшенням рівня комунікації та взаємозв'язків між студентами групи, посилення авторитету куратора та адміністрації університету в групі підвищується рівень академічної успішності студентів, що проявляється у зменшенні ризику погіршення якості освіти студентів та їх відрахування з причин академічної заборгованості.

Список використаних джерел

1. Метод соціометрії Я.Л. Морено: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/343126606_METHOD_SOCIOMETRII_AL_MORENO
2. Соціометрія та соціологічні дослідження з елементами точних наук: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12299/>
3. Купрій Т.Г. Соціологія освіти: навчальний посібник. Київ: ДЦССМ, 2003. 218 с.